

แนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

GUIDELINES FOR ENHANCING TEACHERS' INNOVATION OF SCHOOLS

UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

อรรถพล มณีสา^{1*} ชชาติชาย เกตุพรหม¹

Athapon Maneesa^{1*} Chatchai Getprom¹

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

¹ Faculty of Education, Northeastern University, Thailand

* Corresponding author e-mail: 6783110015@neu.ac.th

Received: 09/03/2026 | Revised: 07/05/2026 | Accepted: 24/05/2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 และ 2) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 34 คน และครูผู้สอน 285 คน รวมทั้งสิ้น 319 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ (1) แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.98 (2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างโดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และ (3) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางจากผู้เชี่ยวชาญ 7 คน

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยควอไทล์ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านทักษะการเรียนรู้ 2) ด้านทักษะการทดลอง 3) ด้านทักษะการสังเกต 4) ด้านทักษะการตั้งคำถาม 5) ด้านทักษะการสร้างเครือข่าย และ 6) ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ 2) แนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วย 6 ด้าน 31 แนวทาง ดังนี้ 1) ด้านทักษะการเรียนรู้ มี 5 แนวทาง 2) ด้านทักษะการทดลอง มี 6 แนวทาง 3) ด้านทักษะการสังเกต มี 4 แนวทาง 4) ด้านทักษะการตั้งคำถาม มี 5 แนวทาง 5) ด้านทักษะการสร้างเครือข่าย มี 6 แนวทาง และ 6) ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ มี 5 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแต่ละแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการเสริมสร้าง; ความเป็นนวัตกรรมของครู

Abstract

The purposes of this research were: 1) to examine the current state, the desired state, and the priority needs for enhancing teacher innovativeness in schools under the KhonKaen Primary Educational Service Area Office 4; and 2) to examine guidelines for enhancing teacher innovativeness in schools under the KhonKaen Primary Educational Service Area Office 4. This study employed a mixed-methods research design. The sample consisted of 319 participants, including 34 school administrators and 285 teachers, selected through stratified random sampling based on Yamane's formula. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire with a content validity index of 1.00 for all items and a reliability coefficient of 0.98, a semi-structured interview with three experts, and an evaluation form used by seven experts to assess the appropriateness, feasibility, and usefulness of the proposed guidelines. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, priority needs index, content analysis, median, and interquartile range. The findings revealed that : 1) the current state of enhancing teachers' innovativeness was overall at a high level ($\bar{X} = 3.51$) whereas the desirable state was overall at the highest level ($\bar{X} = 4.67$) with the priority needs ranked by importance as follows: 1.learning skills, 2.experimenting skills, 3.observing skills, 4.questioning skills, 5.networking skills, and 6.creative thinking skills. 2) The guidelines for enhancing teacher innovativeness consisted of six dimensions with a total of 31 approaches: learning skills

(5 approaches), experimenting skills (6 approaches), observing skills (4 approaches), questioning skills (5 approaches), networking skills (6 approaches), and creative thinking skills (5 approaches). The evaluation results indicated that the appropriateness, feasibility, and usefulness of all proposed guidelines were at the highest level.

Keywords: guidelines for strengthening; teacher innovativeness

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) กำหนดกรอบการพัฒนาประเทศระยะยาวบนหลักธรรมาภิบาล เพื่อบูรณาการแผนทุกระดับให้สอดคล้องและขับเคลื่อนประเทศสู่เป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ การพัฒนาคนมุ่งให้คนไทยทุกช่วงวัยเป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีทักษะ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความสามารถด้านภาษาใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อก้าวสู่การเป็นกำลังคนสมรรถนะสูง นักคิด นวัตกรรม และผู้ประกอบการยุคใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) พร้อมทั้งยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ 3Rs ได้แก่ การอ่าน การเขียน และการคำนวณ และทักษะ 8Cs ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ การสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะดิจิทัล ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนคุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การศึกษาจึงถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม กล่าวคือ การศึกษาจะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการเพื่อให้คนเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาสังคมต่อไป ดังนั้นการศึกษาจึงต้องแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งปัจจุบันสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อันเป็นยุคที่มีความสลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การศึกษาของไทยถึงเวลาต้องปรับเปลี่ยนอีกครั้งเพื่อให้สามารถสร้างผลผลิตได้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อดุลย์ วังศรีคุณ, 2564)

แนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควบคู่ไปกับการสร้างสรรค์นวัตกรรมทั้งในรูปของสิ่งประดิษฐ์และวิธีการใหม่ ๆ บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลโลกที่ดี ในขณะเดียวกันการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลต้องก้าวข้ามเนื้อหาวิชาแบบเดิม มุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านกระบวนการเรียนรู้เพื่อ

ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเท่าทัน ดังนั้นการหล่อหลอมผู้เรียนให้มีทักษะการคิดขั้นสูง การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ รวมถึงความสามารถด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม จึงเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อขับเคลื่อนทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต การจัดการเรียนรูยุคใหม่จึงต้องมุ่งพัฒนาทักษะผู้เรียนอย่างตรงจุด บ่มเพาะให้เกิดจิตวิญญาณและดีเอ็นเอ นวัตกรรมที่พร้อมสำหรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ โดยมีทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นแกนหลักที่สำคัญที่สุด (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2562)

นวัตกรรมเป็นการสร้างแนวคิดใหม่ที่น่าสนใจไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ทั้งในรูปผลิตภัณฑ์ กระบวนการหรือบริการ มิได้จำกัดเพียงสิ่งประดิษฐ์ใหม่เท่านั้น แต่รวมถึงการพัฒนาให้ได้รับการยอมรับและเพิ่มมูลค่าหรือคุณภาพของกระบวนการและบริการที่มีอยู่ นอกจากนี้นวัตกรรมยังครอบคลุมถึงการนำเสนอแนวคิดนอกรอบที่ก่อให้เกิดคุณค่าที่แตกต่างในสังคม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562) ทั้งนี้จุดเริ่มต้นของนวัตกรรมมาจากการคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ต้องได้รับการส่งเสริมและฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นพฤติกรรมและทักษะที่ฝังลึก (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2562)

ผู้ที่มีทักษะการคิดนวัตกรรมหรือเป็นนวัตกรรมนั้น คือ บุคคลที่สามารถสร้างหรือพัฒนาแนวคิด กระบวนการหรือผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างสร้างสรรค์ โดยอาศัยความฉลาดเชิงสร้างสรรค์ในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ ประสบการณ์ และมุมมองที่หลากหลายเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ มิใช่เพียงความสามารถด้านการจดจำหรือรับรู้เท่านั้น นวัตกรรมมีแรงจูงใจภายในสูง สามารถตั้งคำถามเพื่อค้นหาปัญหาที่แท้จริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มุ่งมั่น อดทน ช่างสังเกต และกล้าทดลองแนวคิดใหม่ พร้อมทั้งสามารถบูรณาการความรู้จากตนเองและเครือข่ายเพื่อพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน (Christensen, 2015) ความเป็นนวัตกรรมจึงเป็นสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งในระดับองค์กรและระดับประเทศ สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยนวัตกรรม สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการคิดเชิงนวัตกรรม โดยมี “ครู” เป็นกลไกหลักในการออกแบบและขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้สู่การเป็นนวัตกรรม

ดังนั้น ความเป็นนวัตกรรมของครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตาม จากผลการปฏิรูปการศึกษาเพื่อก้าวทันโลกศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า ปัญหาสำคัญของระบบการศึกษาไทย คือ ผู้บริหาร ครู และอาจารย์ส่วนใหญ่ยังคงได้รับการฝึกอบรมในแนวทางล้าหลัง ทั้งด้านอุดมการณ์และวิธีจัดการเรียนรู้ที่ยึดติดกับกรอบจารีตนิยม มุ่งรักษาสถานะเดิมและเน้นการเชื่อฟัง การเคารพค่านิยมและขนบธรรมเนียมดั้งเดิม เน้นรูปแบบการสอนที่ใช้การบรรยายและการท่องจำเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนขาดโอกาสพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ อีกทั้งยังละเลยการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และสังคมทำให้ผู้เรียนจำนวนมากมีพฤติกรรมยอมจำนน ไม่กล้าแสดงออกไม่คิดริเริ่มสร้างสรรค์และขาดทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ส่งผลต่อปัญหาทางอารมณ์ สังคม และความขัดแย้งในครอบครัวและชุมชนโดยรวม และการสร้างผู้เรียนที่มีความคิด ทักษะ และความรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนครูให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะใหม่ จากบทบาทผู้บรรยายที่มุ่งให้ผู้เรียนท่องจำไปสู่การเป็นโค้ชหรือผู้อำนวยความรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการสนทนา การทำ

โครงการ การวิจัย การแก้ปัญหา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และการประยุกต์ใช้ความรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

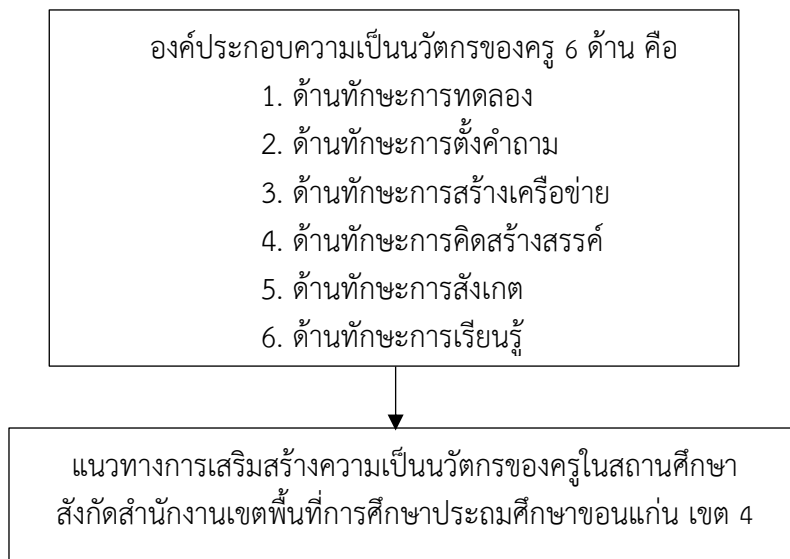
การจัดการศึกษาตามแนวทางข้างต้นจำเป็นต้องปรับระบบให้สอดคล้องกับแนวทางขับเคลื่อนสู่เป้าหมายดังกล่าวโดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะนวัตกรรม และการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสามารถขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาครูและผู้เรียนให้มีคุณภาพตามวิสัยทัศน์ “องค์กรสมรรถนะสูงคุณภาพและคุณธรรม น้อมนำพระบรมราโชบาย สู่เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีความสุข” จึงได้ริเริ่มแนวทางและรูปแบบการพัฒนาที่หลากหลาย เช่น “นวัตกรรม KAEN 4 Model” ที่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (New Concept) การทำงานเป็นทีม (One Team) และการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมให้กับผู้เรียนจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น บุคคลที่สำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ ก็คือ “ครู” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริม และสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการพัฒนาครูให้มีความเป็นนวัตกรรม เพื่อให้สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และทันสมัยได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 การวิจัยครั้งนี้มุ่งหวังให้ได้แนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเชื่อมโยงสู่การพัฒนาทักษะแห่งอนาคตของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 153 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,372 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,525 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4, แผนปฏิบัติการประจำปี, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ปีการศึกษา 2568 ได้มาด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 319 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 34 คน และครูผู้สอนจำนวน 285 คน และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของสถานศึกษา	ประชากร (คน)			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
สถานศึกษาขนาดเล็ก	81	680	761	17	140	157

สถานศึกษาขนาดกลาง	63	582	645	14	125	139
สถานศึกษาขนาดใหญ่	9	110	119	3	20	23
รวม	153	1,372	1,525	34	285	319

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยการตรวจสอบค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruency : IOC) ซึ่งได้เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และได้วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.98 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประเด็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา 6 ประเด็น ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทดลอง ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการสังเกต ทักษะการสร้างเครือข่าย ทักษะการคิดสร้างสรรค์ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และ 3) แบบประเมินความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอรับพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ โดยได้รับการพิจารณาอนุมัติด้านจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ให้ดำเนินการวิจัยได้ หนังสือรับรองเลขที่ 080/2568 อนุมัติวันที่ 26 ธันวาคม 2568

3.2 ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3.3 ส่งแบบสอบถามการวิจัยในรูปแบบคิวอาร์โค้ด และลิงก์ Google Form ผ่านทางหนังสือราชการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 กำหนดระยะเวลาในการตอบกลับ 3 สัปดาห์ และได้รับแบบสอบถามที่ตอบกลับ จำนวน 319 ฉบับ จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Statistical package for the social sciences: SPSS) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลดัชนีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลมาสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

4.3 ประเมินร่างแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยผู้เชี่ยวชาญ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีผลการวิจัยดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การแสดงผลค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบ ความเป็นนวัตกรรม ของครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
ด้านทักษะการทดลอง	3.40	0.36	ปานกลาง	4.82	0.21	มากที่สุด	0.42	2
ด้านทักษะการตั้งคำถาม	3.68	0.46	มาก	4.52	0.45	มากที่สุด	0.23	4
ด้านทักษะการสร้างเครือข่าย	3.67	0.45	มาก	4.53	0.46	มากที่สุด	0.23	4
ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์	3.63	0.34	มาก	4.48	0.33	มาก	0.23	4
ด้านทักษะการสังเกต	3.38	0.38	ปานกลาง	4.78	0.26	มากที่สุด	0.41	3
ด้านทักษะการเรียนรู้	3.35	0.37	ปานกลาง	4.86	0.23	มากที่สุด	0.45	1
โดยรวม	3.51	0.31	มาก	4.67	0.25	มากที่สุด	0.33	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการตั้งคำถาม ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.46) ลำดับที่ 2 คือ ด้านทักษะการสร้างเครือข่าย ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.45) ลำดับที่ 3 คือ ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.34) ลำดับที่ 4 คือ ด้านทักษะการทดลอง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.36) ลำดับที่ 5 คือ ด้านทักษะการสังเกต ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.38) และลำดับที่ 6 คือ ด้านทักษะการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.37)

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.23) ลำดับที่ 2 คือ ด้านทักษะ

การทดลอง ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.21) ลำดับที่ 3 คือ ด้านทักษะการสังเกต ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.26) ลำดับที่ 4 คือ ด้านทักษะการสร้างเครือข่าย ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.46) ลำดับที่ 5 คือ ด้านทักษะการตั้งคำถาม ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.45) และลำดับที่ 6 คือ ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.33)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น พบว่า ค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = 0.33$) พิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับตามความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านทักษะการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.45$) 2) ด้านทักษะการทดลอง ($PNI_{\text{modified}} = 0.42$) 3) ด้านทักษะการสังเกต ($PNI_{\text{modified}} = 0.41$) 4) ด้านทักษะการตั้งคำถาม ($PNI_{\text{modified}} = 0.23$) 5) ด้านทักษะการสร้างเครือข่าย ($PNI_{\text{modified}} = 0.23$) 6) ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.23$)

2. แนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีทั้งหมด 6 ด้าน 31 แนวทาง ดังนี้

1. ด้านทักษะการเรียนรู้ พบว่า มีแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครู ดังนี้ 1) พัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจัดอบรมเวิร์กช็อป และโปรแกรมพัฒนาที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน 2) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการสอนสมัยใหม่ เปิดโอกาสให้ครูทดลองใช้และปรับปรุงยุคในห้องเรียนจริง 3) สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนผล และพัฒนาร่วมกัน 4) สนับสนุนการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนผลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ครูสามารถแก้ปัญหาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีเหตุผล และ 5) สร้างบรรยากาศองค์กรที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มและแรงบันดาลใจ ลดข้อจำกัดที่ไม่จำเป็น และเปิดพื้นที่ให้ครูกล้าคิด กล้าลอง

2. ด้านทักษะการทดลอง พบว่า มีแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครู ดังนี้ 1) เปิดโอกาสให้ครูทดลองใช้นวัตกรรมจริงในชั้นเรียน โดยให้ครูมีอิสระในการเลือกเครื่องมือหรือแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทผู้เรียน 2) ออกแบบกระบวนการทดลองอย่างเป็นระบบ กำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ปัญหา และวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจน 3) ใช้เครื่องมือบันทึกข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ตรวจสอบได้ และนำไปวิเคราะห์ต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ส่งเสริมการสะท้อนผลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการทดลอง เพื่อนำหลักฐานมาประเมินประสิทธิภาพของนวัตกรรม 5) พัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นวงจร (PDCA) นำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น และ 6) สร้างบรรยากาศองค์กรที่สนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความผิดพลาดเพื่อให้ครูกล้าคิด กล้าลอง และพัฒนานวัตกรรมได้อย่างยั่งยืน

3. ด้านทักษะการสังเกต พบว่า มีแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครู ดังนี้ 1) พัฒนาทักษะการสังเกตอย่างเป็นระบบ ฝึกให้มองพฤติกรรม การเรียนรู้ กระบวนการคิด และปฏิสัมพันธ์ ไม่ใช่พิจารณาเพียงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) กำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นการสังเกตอย่างชัดเจนล่วงหน้า เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีทิศทางและสามารถนำไปใช้ได้จริง 3) ใช้เครื่องมือบันทึกข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน เช่น แบบบันทึกการสังเกต หรือกระบวนการ (Lesson Study) และ 4) ส่งเสริมการสะท้อนคิดหลังการสังเกตหรือหลังการสอนเพื่อพัฒนาความแม่นยำในการวิเคราะห์ผู้เรียน

4. ด้านทักษะการตั้งคำถาม พบว่า มีแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครู ดังนี้
1) พัฒนาทักษะการออกแบบคำถามระดับสูงเน้นคำถามปลายเปิด คำถามเชิงวิเคราะห์ และคำถามที่เชื่อมโยงสถานการณ์จริง 2) ส่งเสริมการตั้งคำถามที่เชื่อมโยงองค์ความรู้หลายมิติเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้และคิดเชิงลึกได้ 3) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและปลอดภัยเอื้อต่อการอภิปรายการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และการสะท้อนความคิด 4) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนอย่างสร้างสรรค์ และ 5) ส่งเสริมการใช้คำถามเพื่อสะท้อนความคิดของผู้เรียนเพื่อขยายกรอบความคิดและพัฒนาการเรียนรู้เชิงลึก

5. ด้านทักษะการสร้างเครือข่าย พบว่า มีแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครู ดังนี้
1) บูรณาการความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น การทำงานร่วมกับครูในกลุ่มสาระหน่วยงานภายนอก หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 2) มุ่งเน้นคุณภาพของเครือข่ายมากกว่าปริมาณ สร้างเครือข่ายที่มีเป้าหมายร่วมกันและทำงานอย่างต่อเนื่อง 3) พัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกันเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างยั่งยืน 4) เข้าร่วมเวทีวิชาการและชุมชนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยน ทดลอง และเผยแพร่นวัตกรรม 5) ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือและการแบ่งปันความรู้สร้างทัศนคติการทำงานแบบร่วมมือไม่แข่งขัน และ 6) จัดระบบการสื่อสารและติดตามเครือข่ายอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ความร่วมมือเกิดผลต่อการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

6. ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ พบว่า มีแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครู ดังนี้
1) พัฒนาทักษะการออกแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน 2) พัฒนาความสามารถในการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้อย่างมีเหตุผล 3) เสริมสร้างทักษะการวิเคราะห์ของครูและบูรณาการความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้เชิงลึก 4) สนับสนุนการออกแบบนวัตกรรมที่อิงปัญหาจริงในโรงเรียนให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูและการกล้าคิดริเริ่มแนวทางใหม่ ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทดลองพัฒนาในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นในการอภิปรายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 4 มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

การวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 4 มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะการเรียนรู้ 2) ด้านทักษะการทดลอง 3) ด้านทักษะการสังเกต 4) ด้านทักษะการตั้งคำถาม 5) ด้านทักษะการสร้างเครือข่าย และ 6) ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์

สภาพปัจจุบันแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการตั้งคำถาม รองลงมา คือ ด้านทักษะการสร้างเครือข่าย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ รอดฤทธิ์ (2566) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาความคิดเชิงนวัตกรรมของครูต้องอาศัยทักษะสำคัญ ได้แก่ การตั้งคำถามเชิงลึก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเครือข่ายวิชาชีพ และการสืบเสาะแสวงหาการเรียนรู้ข้อมูล ทั้งสามองค์ประกอบเป็นกลไกที่ช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ การขยายมุมมอง และการประยุกต์ใช้ความรู้สู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การตั้งคำถามไม่เพียงเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการคิดเชิงนวัตกรรม แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสำรวจปัญหาและพัฒนาวิธีการใหม่ ขณะที่การสร้างเครือข่ายช่วยเสริมพลังทางวิชาชีพ เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ อันนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Oana Gauca (2015) ได้ศึกษาความเป็นนวัตกรรมการศึกษา พบว่า ความสามารถของนักนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) การตั้งคำถาม 2) การสร้างเครือข่าย 3) การสังเกต และ 4) การทดลองโดยการศึกษาที่มีความเป็นนวัตกรรมการศึกษาในระดับที่สูงที่สุดนั้นเกิดจากการใช้ประสบการณ์ที่หลากหลายและการนำหลักการหรือความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่เข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสังเกตและการทดลองเพื่อขยายความคิดโดยกระตุ้นให้สืบเสาะหาสาเหตุของปัญหาและหาคำตอบเกิดการคิดวิเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้และความต้องการในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีการเสริมสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งเพื่อให้มีแหล่งข้อมูลและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เหมาะสม

สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านทักษะการทดลอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านทักษะการตั้งคำถาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ธรรมรักษา (2561) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เสนอว่าการพัฒนาครูสู่ความเป็นนวัตกรรมควรเริ่มจากการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ วิเคราะห์ข้อมูล และปรับปรุงแนวปฏิบัติทางการสอนได้อย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการส่งเสริมทักษะการตั้งคำถาม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นการคิดเชิงวิเคราะห์การค้นหาคำตอบเชิงลึก และการกำหนดแนวทางพัฒนานวัตกรรมที่ตรงประเด็น และยังเน้นทักษะการทดลองในฐานะกระบวนการนำแนวคิดหรือวิธีการใหม่ไปปฏิบัติจริง พร้อมสะท้อนผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล เสาวเฉลิม (2565) ได้ศึกษาคุณลักษณะครูนวัตกรรมในยุคดิจิทัล พบว่าสภาพที่พึงประสงค์อันดับหนึ่งคือ "การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้" (Learning Person) ครูต้องมีทักษะในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้กับห้องเรียนอยู่เสมอ และสามารถนำแนวคิดใหม่ไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม แนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า "การเรียนรู้" เป็นรากฐานของความเป็นนวัตกรรม ขณะที่ "การทดลอง" เป็น

กระบวนการแปลงความคิดสู่การปฏิบัติ เมื่อครูมีแรงบันดาลใจและเปิดรับแนวคิดใหม่ ย่อมนำไปสู่การปรับปรุงกลวิธีการสอนและการพัฒนานวัตกรรมในห้องเรียนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬามาศ ศรีจันทร์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของครู พบว่าสภาพที่พึงประสงค์คือครูต้องมี ทักษะการทดลองและกล้าเสี่ยง (Experimenting & Risk Taking) ในการลองผิดลองถูกกับวิธีการสอนใหม่ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทตนเอง

ความต้องการจำเป็นของแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ด้านที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งคือ ด้านทักษะการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านทักษะการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ แสงทอง (2565) เรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลและทักษะนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยระบุว่า ทักษะการแสวงหาความรู้ และการทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด เนื่องจากครูต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับด้านทักษะการเรียนรู้เป็นอันดับหนึ่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรพงษ์ แสงประดิษฐ์ (2562) ได้ทำการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนากระบวนการวิจัยและการทดลองเพื่อพัฒนานวัตกรรมในระดับมาก และการทดลองเป็นทักษะที่มุ่งเสาะแสวงหาคำตอบที่ถูกต้องในสิ่งที่สงสัยหรือทดลองว่านวัตกรรมที่ตนเองสร้างขึ้นมานั้นมีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งนี้ในกระบวนการทดลองนั้นจะช่วยให้มองเห็นถึงสภาพปัญหาเกิดทักษะและประสบการณ์ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมให้ดีขึ้นได้

2. จากการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้ แนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีทั้งหมด 6 ด้าน 31 แนวทาง และพบว่า ด้านทักษะการเรียนรู้เป็นด้านที่มีความจำเป็นมากที่สุดอันดับที่หนึ่ง โดยมีแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ดังนี้ 1) พัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจัดอบรมเวิร์กช็อป และโปรแกรมพัฒนาที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน 2) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการสอนสมัยใหม่เปิดโอกาสให้ครูทดลองใช้และปรับประยุกต์ในห้องเรียนจริง 3) สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์สะท้อนผลและพัฒนาาร่วมกัน 4) สนับสนุนการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนผลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ครูสามารถแก้ปัญหาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีเหตุผล และ 5) สร้างบรรยากาศองค์กรที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มและแรงบันดาลใจ ลดข้อจำกัดที่ไม่จำเป็น และเปิดพื้นที่ให้ครูกล้าคิด กล้าลอง และจากผลการตรวจสอบร่างแนวทางการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ภาพความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ ปัดถา (2562) ที่ได้ศึกษาแนวทางการ

พัฒนาความเป็นนวัตกรรมของครู โดยระบุว่ากระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนความเป็นนวัตกรรมจำต้องอาศัยการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นการสร้าง "วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน" ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ซึ่งเป็นกลไกหลักในการกระตุ้นให้ครูเกิดการสะท้อนคิด (Reflective Practice) ต่อปัญหาในชั้นเรียนจริง งานวิจัยดังกล่าวยังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ จะช่วยส่งเสริมให้ครูเกิดความเชื่อมั่น ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการสอนสมัยใหม่ นอกจากนี้ การสร้างบรรยากาศองค์กรที่เปิดกว้างและยืดหยุ่นยังเป็นปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญที่ช่วยลดอุปสรรคด้านกฎระเบียบ ส่งผลให้ครูมีความกล้าในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Creative Initiative) และสามารถพัฒนาตนเองจนมีคุณลักษณะของการเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมที่ตอบโจทย์การยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางลักขณ์ วิริยะพงษ์ (2563) ที่ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยระบุว่า "ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม" เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ขาดไม่ได้ในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม งานวิจัยดังกล่าวยังชี้ให้เห็นว่า กระบวนการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมต้องอาศัยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง (Action Learning) และการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อกระตุ้นให้ครูเกิดการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ครูผู้สอนควรนำผลการวิจัยเป็นแนวปฏิบัติไปใช้ในการทำงานต่อไป
- 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยเป็นแนวปฏิบัติไปใช้ในการทำงานต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรขยายการวิจัยไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบผลและตรวจสอบความสอดคล้องในบริบทสถานศึกษาที่หลากหลาย
- 2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ความเป็นนวัตกรรมของครูในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จักรพันธ์ รอดฤทธิ์. (2566). *แนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- จุฬามาศ ศรีจันทร์. (2563). *แนวทางการพัฒนาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].

- ธีรพงษ์ แสงประดิษฐ์. (2562). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและนวัตกรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *วารสารวิจัยและสารสนเทศ สพฐ.*, 2(2), 45–58.
- นงลักษณ์ วิริยะพงษ์. (2563). รูปแบบการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 14(2), 185–198.
- นพรัตน์ แสงทอง. (2565). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลและทักษะนวัตกรรมของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์*, 14(2), 345–360.
- นฤมล เสาเฉลียว. (2565). แนวทางการพัฒนาทักษะนวัตกรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนครพนม].
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2562). *การโค้ชเพื่อรู้ทันนวัตกรรม*. ศูนย์นวัตกรรมการหลักสูตรและการเรียนรู้.
- วิไลลักษณ์ ปัดดา. (2562). แนวทางการพัฒนาความเป็นนวัตกรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(2), 75–88.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา ธรรมรักษา. (2561). รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยสยาม].
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580)*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. (2568). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2568*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2562). *คู่มือการจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารองค์กร*. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *การขับเคลื่อนนโยบายตามของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580)*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานการวิจัยเรื่องคุณลักษณะและสมรรถนะสำคัญของครู ในศตวรรษที่ 21*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- อดุลย์ วงศ์ศรีคุณ. (2564). การศึกษากับการพัฒนาคนไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 15(1), 1–14.

- Christensen, T. (2015). *The 5 traits of successful innovators, according to science*. 99U.
Retrieved December 24, 2020, from <http://99u.com/workbook/21113/the-5-traits-ofsuccessful-innovators-according-to-science>
- Gauca, O. (2015). Educational innovators: Competencies and challenges. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 180, 1107–1112.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.